

Niet bepaald de kortste verbinding

Als je zoals ik al twintig jaar buiten Nederland woont en werkt, gaan er soms weken (en soms ook jaren) voorbij waarin de gedachte aan het wiskundegebouw in Amsterdam niet bij je opkomt. Maar soms slaat het toeval toe. Zo had ik een boek van Anil Ramdas uit de bibliotheek geleend en daarin trof ik een verhaal aan over een Meneer Doets. De Doets uit het boek had als voornaamste karaktertrek het wegwerken van een liter jenever per dag, en kan dus alleen een zéér ver verwijderd familielid geweest zijn van de man waarbij ik rond 1970, nog maar kort bij het Mathematisch Instituut als student ingeschreven, een college inleiding in de verzamelingen-theorie volgde. De daar toen gedoeerde stof bracht allerlei tot dan toe onopgemerkte esthetische gevoeligheden in mij tot leven, en afstuderen in een andere richting dan logica en grondslagen van de wiskunde was al snel ondenkbaar geworden.

Niet dat afstuderen toen al mijn grootste zorg was: elke studie was destijds langer en breder dan tegenwoordig, en beperkingen in de studieduur waren nog niet van toepassing. Men haastte zich nog niet zo naar de eindstreep. Zo leerde je allereerst op honderden manieren aan te tonen dat er bij elke epsilon wel een delta bestaat. Daarnaast kon je een behoorlijk pakket natuurkundige inzichten verwerven, zelfs schei- of sterrenkundige, als je daar voor voelde. Maar na enige jaren kon het stapeltje verzamelde tentamenbriefjes worden ingewisseld voor een kandidaatsdiploma, waarmee de poort tot de zuiverste der zuivere wetenschappen werkelijk geopend werd.

Laat me direct eerlijk vertellen dat mijn aanwezigheid in deze hogere sferen toch voornamelijk een consumptief karakter heeft gehad: ik heb dan wel genoten, maar mijn bijdrage aan de wetenschappelijke vooruitgang is, laat ik zeggen, vrij beperkt geweest. Die bijdrage is (in vele bibliotheken ter wereld) na te trekken in het voorwoord van A.S. Troelstra's *Choice Sequences*, waar de auteur zijn drie assistenten bedankt voor hun ijver bij het corrigeren

der drukproeven. De andere twee hebben het wel degelijk tot hoogleraar geschopt, dus aan de opleiding heeft het niet gelegen . . .

Dat ik niet uit het hout gesneden was waaruit men professoren (of zelfs mathematische doctoren) snijdt, was in zeker stadium van mijn verblijf aan de universiteit wel tot me doorgedrongen. En dat de doctoraalstudie in de zuivere wiskunde echt geen beroepsopleiding is, dat had ik ook heus wel begrepen. Dus het lag voor de hand om er nog iets bij te leren ‘waar de maatschappij wat aan heeft’ (dus: wat vroeg of laat een fatsoenlijk maandsalaris kan opleveren). Wel, ik koos algemene taalwetenschap als bijvak, en (los daarvan) volgde ik puur voor de hobby zoveel taallessen aan het Nieuwgrieks Seminarium, dat ik uiteindelijk op Kreta voor een Athener, en in Athene voor een Kretenzer (niet die jokkebrok) werd aangezien. Maar nuttig voor de maatschappij?

En zo stond ik in september ’77 als jonge doctorandus buiten de akademiepoorten, en wist werkelijk niets anders te bedenken om brood op de plank te krijgen dan mijn eerstegraads lesbevoegdheid te gaan uitbaten. Over deze vier jaar durende carrière als wiskundeleraar zal ik kort zijn: het was geen succes. Een wachtgeldregeling gaf me de ruimte om weer eens wat te studeren, en binnen een jaartje (net voordat het geld op zou zijn) behaalde ik het AMBI-diploma, destijds het summum op automatiseringsgebied. Zonder ooit een toetsenbord aangeraakt te hebben! Eenmaal een theoreticus, altijd een theoreticus, zou je bijna denken. Dit bracht me zelfs een veelbelovende positie als applicatieprogrammeur bij een solide firma als Delta Lloyd.

Maar weer sloeg de neiging toe om keuzes te maken die mijn goede vader als ‘niet zo verstandig’ zou aanduiden: tijdens een vakantie in Suriname solliciteerde ik op een vacature voor een systeemanalist bij een softwarebedrijf in Paramaribo. En werd aangenomen. Dat dat bedrijf een jaar later niet meer zou bestaan, had mijn voorganger in die functie al voorzien, maar vergeten aan mij door te geven. Maar mijn liefde voor het leven in de tropen bleef, en werk was er genoeg te vinden. Vier jaren kon ik me nuttig maken als hoofd systeemanalyse en programmering bij het plaatselijk telecommunicatiebedrijf Telesur, en daarna nóg eens zolang

als chef van het rekencentrum bij een ander nutsbedrijf, de EBS, die electriciteit distribueert (en gasflessen).

Zoals al vele mede-mathematen inmiddels ontdekt hebben, bezit het werken in de automatisering (later: ict) veel van de aantrekkelijkheden van de wiskundestudie. Er moeten voortdurend puzzels opgelost worden, het is van belang te streven naar ‘elegante’ oplossingen, en het werk is pas echt af als je de resultaten hebt vastgelegd in een voor anderen verteerbare vorm. Bijkomende charme is, dat vaak het ‘technische’ probleem waar je je tanden in gezet hebt, van oorsprong iemands concrete behoefte of storing betrof, en je kunt met je oplossingen mensen vaak blij maken. In landen als Suriname is expertise op allerlei gebieden zoals bekend wat dunner gezaaid dan in ‘het Westen’, en dat heeft nogal wat gevolgen voor hoe er gewerkt wordt. Terwijl je enerzijds werk doet dat om aanpak door ‘specialisten’ vraagt, voel je anderzijds door het ontbreken van ‘concurrerende deskundigen’ een neiging om telkens aandachtsgebieden die aan het jouwe grenzen ook tot je verantwoordelijkheid te rekenen. Dus je gaat in de diepte en tegelijk ook in de breedte. Boeiend maar vermoeiend.

In de tussentijd was ik verliefd geworden en getrouwd, en daarna tweemaal trotse vader. Alles mooi en wel, maar in diezelfde tijd was het land van ongeveer het rijkste tot ongeveer het armste land in de regio afgegleden. Dientengevolge was elke straat een maanlandschap (arme fiets- en autobanden!) en ontbrak het de scholen zelfs aan krijt. Thuis kon de kapotte ijskast niet vervangen worden, en werd je voor sommige noodzakelijkheden afhankelijk van gulle familie in het buitenland. Geen houdbare situatie op de lange duur, vonden we, met opgroeiende kinderen, dus op zoek naar alternatieven. En wat bleek na enig zoeken: bij het regeringsrekencentrum op Aruba zocht men iemand die om kon gaan met de systeemsoftware van IBM-mainframes. Nou, daar had ik er in Suriname al een aantal van meegemaakt, dus mijn sollicitatie werd zeer welwillend beoordeeld, en na een aantal maanden en traantjes verhuisden we.

De stap bleek groter dan verwacht. Van de allesdoorwekende tropische regenbuien naar een Sahelachtige droogte, van altijd versge-

plukte groenten en fruit naar made-in-USA frozen beef uit de supermarkt, van de drukte, de snelle slimheid, de multi-ethnische chaos van de voormalige plantagekolonie naar de trage en zwijgende achterdocht van de echte eilandbewoner: afgezien misschien van de gemiddelde jaartemperatuur bleken de twee voormalige koninkrijksgenoten op alle aspecten des levens elkaars tegengestelde.

Voor het eerst in mijn loopbaan was ik nu een echte ambtenaar, en wel in een omgeving waar negentiende-eeuwse ‘managementstijlen’ nog met overtuiging gehanteerd werden. Altijd gedacht dat al die ambtenarenmopjes echt eh ... mopjes waren. Maar nee. Het was ook de tijd dat het internet verder begon te reiken dan laboratoria en universiteiten. Hoewel het officiële Arubaanse it-beleid nog vele jaren luidde dat de overheidsdienaar aan een storingsvrij functionerende IBM 3278 terminal meer dan genoeg had om zijn plichten te vervullen, groeide de behoefte aan expertise op gebied van modernere technologieën, een gat waar ik alleen maar in hoefde te springen. Nieuwe dingen leren is tenslotte altijd leuk. En zo merk je na een aantal jaren tot een soort lokale guru op gebied van server- en netwerkarchitecturen te zijn uitgegroeid (hó maar: aan die koning Eenoogverhalen heb ik zelf ook al gedacht).

Maar ja, dat eiland, hè: 35 bij 8 km is echt niet veel ... en een weekendje Parijs is er ook niet snel bij, laat staan een wandeling over de Ramblas. Om maar eens iets te noemen dat je gaat missen op den duur. Om kort te gaan: het familieconvent heeft besloten dat we na acht jaar weer hoognodig eens ergens anders moeten gaan rondkijken. Noord-West-Europa bijvoorbeeld. Een nieuwe baan, een huis, scholen, en nog wat gewichtige zaken, dat moet alleen nog ‘even’ geregeld worden. We hadden zo gedacht daaraan in de eerste helft van 2004 de volle aandacht te geven. En daarmee begint er weer een nieuw hoofdstuk van dit verhaal, mijn persoonlijke antwoord op de vraag: ‘wat doet een afgestudeerde wiskundige nou zoal?’ Toch een soort choice sequence. En constructief op een wijze waar L.E.J. Brouwer nooit aan gedacht kan hebben ...

Jacques Willemen
willemen@setarnet.aw